

Læringsmiljøer for voksne – hvordan får vi mest effekt?

Lene Tanggaard, Ph.d., Professor, Institut for
Kommunikation, Aalborg Universitet

Mit eget yndlingscitat...

- “It may be that genuine learning may always have this “dark side”, this not-fully knowing what one is doing. It may be learning’s creative aspect and perhaps this is what differentiates learning from training where each step is as explicit as the overall goal. Moreover training is usually initiated by someone else: whereas learning seems to spring from oneself” (Giorgi, 1975, p. 96 – An Application of Phenomenological Method in Psychology)

En af mine favoritter...

- (Marton, Alba & Beaty, 1993, p. 27f): Et læringsmiljø er et sted, hvor man kan tilegne sig:
 - 1) ny information og viden
 - 2) øge sin forståelse af noget
 - 3) tilegne sig nye færdigheder
 - 4) udvikle sin selvforståelse

Hvorfor forskningsmæssigt fokus på læring?

- Fra dannelsestænkning til naturalistisk udviklingsperspektiv (Rousseau)
- Fra undervisning til læring (centreret om eleven)

Læringsbegrebets opkomst

- 1) Evolutionsteori
- 2) Spørgsmålet om tilegnelse af praktiske færdigheder (fra vaner til læring)
- 3) Effektivisering af skolen: Meumann i Tyskland (hukommelse hos msk.), Thorndike i USA, (lovmæssigheder i dyrs læring) (Danziger, 1990, p. 102f).

Hvad skal en 'læringsteori' som minimum indeholde?

- 1) Overvejelser over læringsmekanismer
- 2) Overvejelser over læringens telos – (retning, mål)
- 3) Overvejelser over subjekt-omverdens- relation (Lave, 1999)

Historiske temaer og almenpsykologiske læringsteorier

	Central tematik	Almenpsykologisk tilgang
Tidligt moderne psykologi (1900-1950)	Formning og udvælgelse af individet i forhold til masseorganisationer som skolen eller militæret	Behaviorisme
Højmoderne psykologi (1950-1980)	Fokus på enkeltindividets personlighed og egenskaber	Humanistisk psykologi Informationsprocespsykologi Konstruktivisme
Senmoderne psykologi (1980-?)	Fokus på relationer, kontekster, systemer og kommunikation	Systemteori Operant konstruktivisme Den kulturhistoriske psykologi

Hvordan undervise for læring?

Vidensskepsis

- Uddannelser:
- Tidligere: En fast faglig ramme om bestemte professioner og fag?
- Nu: Et organiseret tilbud til eleven/den stderende - et supermarked med kundskabsvarer på hylderne eller en pakke med legoklodser, som den studerende selv kan sammensætte ud fra egne ideer og ønsker?

Viden anskuet kontekstuel

- 3 fag-vidensformer:
- 1. Den empirisk-paradigmatiske vidensform (udviklet i tilknytning til de naturvidenskabelige fag)
- 2. Den narrative vidensform (udviklet særligt indenfor de humanistiske fagområder)
- 3. Den teoretiske vidensform (udviklet i tilknytning til samfunds- og socialvidenskaberne)

De 3 fagvidensformer i formidling?

- Hvis undervisning alene bygges op omkring fakta-viden, empirisk viden og ikke bliver relateret til et sammenhængende begrebssystem vil "elevens verden blive slået i stykker" (Hedegaard, 1997, p. 38).
- Formidling skaber forståelseshorisonter for viden

Søg mod dobbeltbevægelse

- Hverken isoleret, fagstyret, indholdsbestemt undervisning eller elevcentreret progressiv pædagogik (Illeris eks.).
- Der skal være en dobbeltbevægelse mellem fag, institution og elevernes forudsætninger, motiver og motivation

Læringsstrategier

- I de senere års studier argumenteres der for, at det personlige spiller en stor rolle for læring i uddannelsessystemet – primært i form af forventninger til læring og læringsstrategier.
- Entwistle & Smith (2002) skelner i deres oversigt over læringsteorier mellem overflade og dybdelæring hos studerende.

Hvad virker mest for voksne?

- I forhold til de komplekse læreprocesser er det spørgsmålet om at overdrage legitimitet, der er centralt.
- Det er lærlingenes relationer til andre lærlinge, der organiserer mulighederne for at lære. Læring er det mest grundlæggende fænomen (Lave & Wenger, 1991, s. 30, s.92).

Hvad skal eksperter være opmærksomme på, når de underviser?

- Eksperter er ofte dårlige til at formidle
- Hinds (1999), eksperter er mindre præcise end novicer, når de skal forklare hvordan en mobiltelefon virker.
- Passionen og engagementet hos mester er det, der virker bedst (Hattie, 2014. p. 41).
- Jo mere ekspert du er, jo bedre er du til at give kvalificeret feedback og påpege, opdage fejl.

Mit perspektiv

- Menneskelige og intellektuelle dyder som ydmyghed, villighed til at lære, åbenhed overfor kritik og integritet, der kendetegner et professionelt virke, bør komme i forgrunden.
- Det er disse dyder, der sikrer kvaliteten af arbejdet, og det er også disse dyder man bør søge at kultivere og forfine hos de studerende.

Hvad virker: en slags opsamling

- ”En klar struktur i undervisningen, hvor tiden bruges på læringsorienterede aktiviteter i et positivt læringsorienteret klima. Klarhed over indholdet og en forståelsesorienteret kommunikation. Brug af flere undervisningsformer og -metoder og individualiserede krav. Hensigtsmæssige øvelser og træning med gennemskuelige forventninger i gennemtænkte omgivelser” (Moos, 2005, p. 8-9).

Et fokusskifte

Tidligere	Nu
Single-loop og dobbelt-loop læring	Triple-loop læring og aflæring
Vidensakkumulation, forfinelse, distribution, management	Videnskabelse
System tænkning	Kreativ tænkning
Konkurrencebaseret strategi	Kompetencebaseret strategi
Kontinuerlig præstationsforbedring	Organisationsbæredygtighed gennem værdifuld innovation

Lærdom fra Bateson

- Logiske niveauer for læring (O, I, II, III)
- Den mest simple form for forandring er læring 0, hvor en enhed viser minimal tegn på forandring ved udsættelse for en given stimuli. Informationstilegnelse – jeg 'lærer', at klokken er 12, når den ringer.
- Læring I er, når en organisme gør noget andet end før (forandring i responspecificitet).
- Læring II kaldes også deuterolæring, at lære at lære eller transfer (det er forandring i læring I, ændring i det sæt af alternativer, hvorfor valget foretages). Det er således en ændring af den måde, hvorpå vi inddeler kontekster.
- Læring III er, når vi lærer dette – altså læring af kontekster af kontekster. Når man lærer at forandre de vaner, men har opnået via læring II, når læring II forceres frem, altså når man lærer at styre eller begrænse læring II.